

A Viaduktról zuhant a kereszt állítója

Kőkereszt a város szélén

A Biatorbágyi Kultúrájáért Alapítvány e lap hasábjain tudósított korábban arról, hogy önkormányzati értékvédelmi pályázat keretében tavaly restauráltatta a város szélén, a Szent István út végén álló keresztet. Újraszenteltetését húsvét előtti hétre tervezték.

Hogy a keresztet ki és mikor állította, Steinhauer Klára próbálta rekonstruálni a Krónika 1991. novemberi számában. Magam is kísérletet teszek a kereszt krónikáját felvázolni. Ebben az egyházmegyei püspöki látogatások jegyzőkönyvei vannak segítségemre.

A torbágyi (a biai egyházközség ez időben Torbágy filiája volt) 1770-es jegyzőkönyv még nem szól keresztéről. Az 1805. évi már említi keresztet: „[Bia] temetője a falun kívül fekszik, megáldott keresztel ellátott – Egyetlen fakeresztjét Böhm József bérlő emelte és gondozza.” Ebből nem derül ki, hogy egy vagy két keresztől van szó.

Az 1817. évi canonica visitatióban ezt olvashatjuk: „Kereszt 4 van Bián: a temetőben kőkereszt; [...a második] a temető előtt, a bicskei úton, ezt Böhm József ellátta 10 frt-os alapítvánnyal, melyet már 1790 óta Schnitt Lőrinc biai ácsnak adtak ki 6%-ra...” Így már egyértelműen elválik, hogy az általunk keresett keresztet Böhm József állította, az előzőek alapján fából, s alapítványt is rendelt mellé. Visszatekintve az 1805. évi bejegyzésre, láthatjuk, hogy e fakereszt nincs megáldva. Ezeket erősítik a továbbiak. Az 1829. évi jegyzőkönyv szerint: „Bián 4 kereszt található, közülük egyik kőből van s az egyes keresztokról magánosok gondoskodnak...” Az 1845. évi arról tudósít, hogy „A filia területén 4 kőkereszt található [...], a temető átelében állót Gallina József köteles gondozni, ez még nincs föl-szentelve...”

A biai 1868-as canonica visitatióból már a keresztállítás pontos dátumát is megtudhatjuk: „Négy kereszt van a lelkeségben: a temetőben kőből [...]; a temető előtt a bicskei úton Böhm József emelte a másikat 1790-ben, fundatiója van...”

Az 1949. évi jegyzőkönyv is felsorolja a kereszteteket. Ezek között találjuk: „Bicskei országnál lévő faluvégi keresztet Böhm József állította 1817 előtt, s 1823-ban Pollauer

Károly újra emelte, jelenleg Bach Antal [Pollauer Károly veje] tartja fenn.” Pollauer Károly bognár, kádár – Steinhauer Klára családi tudósítása szerint – Mányról származott. Feleségül vette a biai Holczinger Terézt, és a Fő utca (mai Szent István út) végében házat épített. A családi emlékezet szerint részt vett a Viadukt építésében is, és egy óvatlan pillanatban lezuhant. Felépülése után hálából állította újra a keresztet, most már kőből. Azonban ebből az látszik, hogy az 1823-as dátum, a canonica visitatiók kigyűjtésében egy elírás lehet. Hiszen az első hidat 1883–84-ben, a másodikat 1898-ban építették. Így a kőkereszt állításának helyes dátumaként 1883, esetleg hosszú lábadozás esetén 1893 valószínűsíthető. Ez utóbbit feltételezi Steinhauer Klára is.

A kőkeresztet egykor fakerítés vette körül. Régen az úrnapi körmenetek utolsó sátrát itt állította a Bach család. A feltárás során két nagyobb kő került elő, egyik egy térdeplőkhöz lehetett, a másik talán az egykori kerítés tartóoszlopa.

A Biatorbágyi Kultúrájáért Alapítvány a restaurátáson túl felvállalta a kereszt környezetének rendbetételét is. A Biatorbágyi Vízmű Kft. elkészítette az utolsó házak csatornabekötését. 2008 végén elkészült a terület parképítési munkáinak nagy része, a tavaszi növénytelepítést követően április 4-én 15 órakor szeretnék a kereszt újraszenteltetését tartani. Az önkormányzati pályázat mellett több magánszemély (Steinhauer Klára és Teréz, Koósné Lévia Ildikó, Palovics Ágnes, Willinger Antal és az Andrész család), valamint a Biai Szent Anna Karitatív Alapítvány is támogatta pénz befizetésével a felújítást, hogy az elődeink által állított kereszt tovább mutathassa az utat az utókor számára. Köszönjük

Horváth Imre

Az alapítvány a munkálatok befejezéséhez szívesen fogad további anyagi támogatást a Biatorbágy és Vidéke Takarékszövetkezetnél vezetett 64500058–12555222 számú számlára, valamint kéri a biatorbágyi polgárokat, hogy a 2008. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át műemlékeink védelmére ajánlják fel. A Biatorbágyi Kultúrájáért Alapítvány adószáma: 19180791-1-13.

KRÓNIKA

LOKÁLPATRIÓTA HAVILAP

Kiadó: KRÓNIKÁS BT.

Lapalapító, felelős szerkesztő:
Horváth Imre

Szerkesztőség címe:

2051 Biatorbágy, Jókai u. 12.

Telefon/fax/rögzítő:

06 (23) 311-239

E-mail: kronika@biatv.hu

Honlap: www.biai.hu

Nyomdai kivitelezés:

KRÓNIKÁS BT.

Felelős vezető:

Horváthné Nagy Erzsébet

ISSN 1216-9366

Lapzárta: minden hó 25.

Hirdetés leadása: hó utolsó napjáig.

Megjelenés: következő hó 15-éig.

Címlap:

Az ún. Bach-kereszt
a Szent István út végén
(Fotó: Horváth Imre)

Tartalom

- Kőkereszt a város szélén 3
- A bölcsék köve 4
- Felező 6
- Biatorbágy Egészségház
– ahogy az épületből látszik 7
- Évi 10 millió megtakarítás
– lehetne 9
- Pálínkfőzőtől a
dohányfregmentálóg 10
- Kitelepítési megemlékezés 11
- Tavaszi lomtalanítás 12
- Eboltás 12
- Okmányirodai ügyfelfogadás 12
- Óvodai, iskolai beiratkozás 13
- Orvosi rendelési idők 14
- Anyakönyv 14
- Az eredményes nevelés 15
- Ingyenes méhnyakrák elleni
oltás Biatorbágyon 15
- Jubileumi svábbal
Backnangban – a Kispartival 17
- Faluházi műsor 18
- Nőseember-bál 19
- Svábbal – farsangtemetés 20
- www.biai.hu 21
- Forrástól forrásig 21
- Zarándokút Csiksomlyóra! 21
- A Sándor–Metternich-kastély
építéstörténete 2. 22
- Biatorbágyi kiállító Ráckevén 23
- Geodéziai szakmai
konferencia 24
- Viadukt SE – Új szezon
tagscserékkel 26
- Készülünk a fociidényre 26